HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

עד לאן לא פליגי. ר' אילעא ור' חנינא: **אבל לענין שלומי.** כגון כפל לר' אילעא וד' וה' לר' חנינא ג"כ ביוקרא וחולא בלא שינוי דכולי עלמא כדמעיקרא משלם דקתני כעין שגנב: **לימא מיהו מיהו דרב.** דאמר לעיל [סה.] כשעת העמדה בדין כשהוקרה דהתם אפי' קרן מחייב ליה רב כי השתא דהא כרבה ס"ל דאמר [שם] תברה או שחייה משלם ד': **טלאים כדמעיקרא.** כלומר בא לשלם טלאים כדמעיקרא סגי דטלה גנב וטלה משלם: **שינוי קונה.** היכא דשני להו בידים פשיטא ליה דמדאורייתא ודאי קנה וכי מהדר לא בעי להחזירינהו בעייניהו אלא דמיש משלם כגון אמר ועשאו בגדים דהא כתיבא בהדיא ותנינא כו' אבל יאוש מספקא ליה הא דאמור רבנן קני אי דאורייתא אי דרבנן: **לא הספיק ליתנו לו.** לרשות הגז לכהן: **עד שצבעו פטור.** מרשות הגז דקנייה בשינוי ואפילו דמיש לא משלם דאין כהן יכול להזמינו בדין דיכול לומר לאחר אתננו אבל קודם שצבעו [ג] מי שחטפו זכה בו: **יאוש.** שנתייאשו הבעלים אמור רבנן דנקני ודיו אם משלם דמיו: **מולא אבדה לאו כיון דמייאש ליה מרה מקמי דהיתי לידיה קני לה.** אם נתייאשו בעלים קודם שנמצאה זה קנה דתניא בחלו מציאות (ב"מ דף כב:) מנין לאבידה שטבעה נהר הואיל ונתייאשו הבעלים שהיא מותרת ת"ל (ד) אשר תאבד ממנו שאבודה ממנו ומצויה לשאר בני אדם יצתה זו אלמא קני והכא בגזילה לאתי לידיה מקמי יאוש והדר איתיאוש סגי ליה בדמים: **תקנת השבים.** שלא יהא צריך לחזר ולטרוח אחר הגזילה עצמה: **אינו קונה.** והיא עצמה ישלם: אומר

הם ולא ולדותיהם. משמע הכא דטפי מסתבר לאסור חטין ושעורין סולת יותר מולדותיהם ותימה דבפ' כל הצלמים (ע"ז דף מז. ושם ד"ה הכא) משמע איפכא גבי יש שינוי לנעבד או לא דבעי למימר דמסתפיה לחטין קמחן מותר למנחות ואע"ג דאמרינן בעיבורו ולבסוף נרבעו דברי הכל אסורים דהתם מעיקרא בהמה והשתא בהמה (ה) ובכא הוא דאפילו בחטין בלפה הכא מעיקרא חטין והשתא קמח ואין לומר דהא דשרינן ולד אתנן היינו בנותן לה ואח"כ עיברה דהא משמע בפ' כל האסורין (תמורה דף ל: ושם ד"ה דימא) דדומיא דולד (ו) הנרבעת שרינן ולד אתנן וי"ל דהתם ודאי יש להתיר יותר חטין שנשתנה שנעשה סולת מולד נרבעת דהיא וולדה נרבעו (ז) ובכא בעלמא דאפילו בחלה גבי אתנן עיקר דעתה משום קמח וגבי בהמה עיקר דעתה אפרה ולא אולד:

טלאים כדמעיקרא. נראה לר"י דה"פ דלענין טלה ונעשה איל או כחושה ונתפטמה או איפכא לשלם כפל נמי וכן ד' וה' כדמעיקרא כמו קרן אבל דמיש דהיינו יוקרא וחולא כשל עכשיו ששמין אותו טלה של שעת גזיזה לפי גדלותו או קטנותו שהיה בשעת גזיזה לפי יוקרא וחולא דהשתא וטעמא דטלאים משום דל"ל תורא גבי ממך והוא הדין כחושה והשמינה דל"ל שמינה גבי ממך אבל לגבי דמיש אין שייך למימר יוקרא גבי מינך ובלשנא דקרא נמי גוף לאן ובקר וזכרים בפסוק ודרשי' מינה (לקמן דף סז:) שאם גנב שור שוה מנה לא ישלם תמתיו ה' וגדים דכתיב תחתיו דמשמע תחת גוף השור ומשום דלשון גוף השור זכר בפסוק משום הכי אמרינן טלאים כדמעיקרא

ואע"פ שעל שעת טביחה בא ד' וה' מ"מ כמו כן שעת גזיבה גרמה לו שאם אין גזיבה ומכירה אבל דמיש שכל עיקרם תלוים בשומת ב"ד וגם אין מזכרין בפסוק סברא הוא דמוקמינן בהו אחייה לקרן דוקא כעין שגנב ולא ד' וה' אלא כשעת העמדה בדין שב"ד שמין אותה באותה שעה ור"ת מפרש דאין חילוק בין טלאים ליוקרא וחולא וה"פ טלאים שבדר בהן הברייתא דהיינו טלה ונעשה איל שנשתנו למעליותא כדמעיקרא וה"ה ביוקרא וחולא דמעיקרא שוין וחזא ולבסוף ארבעה דהיינו כדמעיקרא דלהחמיר על ד' וה' לא אמר רב דמיש פי' דמיש דאיירי בהו רב כגון דמעיקרא שוים ארבעה ולבסוף שוים חזא דנשתנו לגריעותא בההיא קאמר רב כשל עכשיו:

וה"ה בטלאים כגון שמינה והכחישה דהוי כשל עכשיו והא דאמר לעיל שמינה והכחישה כעין שגנב ל"ל דוקא בהכחישה בידים:

לא הספיק ליתנו עד שצבעו פטור. הגוזל קמא (לקמן דף לד. ושם) גבי פיאה דמלאותה בקמה וכשנשתנית למ"ד שינוי קונה פטור וא"ת הא דמייתי התם גזז ראשון (ד) ולבעו פטור מאי אריא ראשון ראשון אפי' הכל יחד נמי וי"ל דהתם אפי' לבע מקצת והניח מקצת פטור אפי' מה שלא לבע שלא חל עליו חיוב ראשית הגז כיון שאין מצטרף אבל הכא שגזז כשיעור תחילה ותחייב לכהן דוקא לבעו כולו פטור אבל הניח מקצת מה שהניח חייב אע"פ שאין בו שיעור שכבר נתחייב:

עד שצבעו. אין לפרש שצבע חלקו של כהן מה שהפרים לו מן הגיזה דלא שייכא ביה הפרשה כמו גבי תרומה דהפרשה שייכא ביה (ו) [אבל] הפרשת ראשית הגז אין כלום מה שמפרים לגד אחד וכאילו לא הפרישו: **מוצא אבידה לאו כיון דאייאש מרה מינה בו'.** אור"י דנפקא לן דיאוש קונה באבידה מהא דאמר בחלו מציאות (ב"מ דף מ. ושם) (ה) מה שמלה מיוחדת שיש לה סימנין ויש לה תובעים פי' ע"י שיש לה סימנין יש לה תובעים שאין הבעלים מתייאשין כיון שיש בהם סימן ולא כמו שפ"ה שם שיש לה תובעין שאינה של הפקר דשמלה דבר הנעשה בידי אדם הוא דהא ל"ל קרא להכי פשיטא דשל הפקר פטור דלמי ישיב וקשה לר"ת למ"ד סימנין לאו דאורייתא א"כ בין בדבר שיש בו סימן בין בדבר שאין בו סימן אין מחזיר לבעלים אלא ע"י עדים ואי מתייאש מדבר שאין בו סימן כך מתייאש מדבר שיש בו סימן דזה וזה אין מחזיר לבעלים אלא ע"י עדים וא"כ לא יחזיר אבידה לעולם ותירץ דלא"ג דסימן לאו דאורייתא ואין מחזיר כ"א בעדים מ"מ אין מתייאש מדבר שיש בו סימן ששואל לבני אדם ראיתם טלית שלי שאבדתי שהיה בו כך וכך סימנין אבל כשאין בה סימנין מתייאש שאין יודע מה לשאול ואין סבור למצוא עדים לעולם וא"ת א"כ מה דוחק לשנויי התם למ"ד סימנין לאו דאורייתא סימנין כדי נסבא הא איכא למימר דלא נקט סימן אלא לומר דע"י כך יש לה תובעין וי"ל דאי לאו דסימנין דאורייתא לא היה לו כלל להזכירם ולא הוה ליה למימר טפי אלא מה שמלה מיוחדת שיש לה תובעים וממילא ידענן דמשום סימנים הוא: **הבא** נמי כיון דמייאש בו'. אע"פ שאין יאוש מועיל באבידה בתר דאתי לידיה כדקאמר לאו כיון דמייאש מרה מינה מקמי דאתי לידיה קני ליה וכדאמר בחלו מציאות (ב"מ דף כא:) בהדיא מ"מ בעי למילף שפיר דיאוש קני בגזל בתר דאתי לידיה דבמציאה נמי נהי שלא היה קונה לענין זה שלא יצטרך להשיב ולהפטר לגמרי הואיל וכבר נתחייב בהשבה מ"מ היה קונה לענין זה שלא יתחייב לשלם כי אם דמיש כמו לגבי גזל:

כיון דבאיסורא אתי לידיה. מכאן משמע שיאוש (ו) אין כהפקר גמור דא"כ אפי' בתר דאתא לידיה באיסורא יוכל לקנות מן ההפקר והא דאמר בהשולח (גיטין דף לט:) (ז) נתייאשתי מפלוני עבדי דלא בעי גט שחרור אי אמרי' המפקיר עבדו יצא לחירות ואין צריך גט שחרור לא משום דכי מתייאש הרי הוא מפקירו דאי יאוש הוי הפקר א"כ אפי' אתא לידיה באיסורא כיון שמפקיר זכה בהן אלא התם היינו טעמא דכי היכי דבהפקר אין צריך גט שחרור לפי שאין רשות לרבו עליו ה"נ כשנתייאש אין לרבו רשות עליו:

אילימא

מסורת הש"ם

ה) [לקמן סז. לא: קיב.], ו) לקמן לג:, ג) שם וחולין קלה. [לקמן לד:], ד) לקמן לו:, ה) [דברים כב], ו) רש"ל, ז) [ע"ש ועי' עוד לא. ושמואל לא מיבעיא וכו'],

תורה אור השלם

1. וְהָיָה כִּי יֶחֱטָא וְאָשַׁם וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל אוֹ אֶת הָעֹשֶׁק אֲשֶׁר עָשָׁק אוֹ אֶת הַפִּקָּדוֹן אֲשֶׁר הָפְקַד אִתּוֹ אוֹ אֶת הָאֲבֵדָה אֲשֶׁר מָצָא:
ויקרא ה כג

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה הס כו' ודשא הוא כו' כל"ל: (ב) בא"ד דנרבעת כו' דאתנן כו' כל"ל: (ג) שם ודשא בעלמא הוא לתחילה כל"ל: (ד) ד"ה לא כו'. לתשון ראשון ונבעו כל"ל: (ה) ד"ה מולא כו' לתמר בחלו מציאות כו'. וע"ש בדיבוראלמר נפקא לן יאוש מאשר תאבד ממנו:
(ו) ד"ה כיון כו' אינו כהפקר גמור כל"ל:

גליון הש"ם

רש"י ד"ה עד שצבעו וכו' מי שחטפו זכה בו. עיין תוס' ב"מ דף ו ע"א ד"ה והא הכא:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' וכ"כ הכתיב גם גם לב"ה קשיא, הא דלא קאמר דאתיא לאתנן אפרה תורה ופי' בא על אמו כדלקמן דף ע ע"ב מתרץ בשו"ת מהר"ם בר ברוך הקלניס ס"ס מ' דף ו ע"א דלהא לא איצטריך דנפקא לן מנ"ש מועבה תועבה מעריות עכ"ל ועיין לקמן דף ע ע"ב תוס' ד"ה אתנן וכו' וגם בב"מ דף לא ע"א תוס' ד"ה אתנן:

מוסף רש"י

הגוזל עצים כו' משלם כשעת הגזילה. דמי עצים ומלר ואין מייב להחזיר לו כלים, דקני בשינוי (לקמן צג: וכעי"ז תמורה ו.). **לא הספיק ליתנו לו עד שצבעו.** ישראל זה, פטור. דקנייה בשינוי, דהוה ליה כמזיק מתנות כהותה לו שאכלן (חולין קלה.) ודמים נמי לא משלם דלאו גזל גמור הוא, דלא מטא לידיה (לקמן צג:).

עין משפט נר מצוה

כח א מיי' פ"ב מהל' איסורי מזבח הלכה יד סמג לאוין סנח:
כט ב מיי' פ"ח מהל' גזיבה הלכה יב ופ"ט מהל' גזלה הלכה ח סמג עשין עח טוש"ע ח"מ סי' שנג סעיף ח וסי' שם סעיף ח וסעי' ד וסי' שסא סעיף ד וסי' שסב סעיף ח:
ל ג מיי' פ"ח מהל' גזיבה הלכה יב ופ"ט מהל' גזלה הלכה ח וסמג שם טוש"ע ח"מ סי' שנג סעיף ג וסי' שסא סעיף ח [ב] ועיין בעור ובב"י רים סי' שנג:

רבינו חננאל

הם ולא ולדותיהן. ואקשינן ולבית הילל הא כתיב גם לרבות, ועלתה בקושיא. גורין, שם חכם. **דמאיספרק,** מקום פלוני. **הא מתניתא** דמותיב ר' חנינה מינה דקתאני משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבע' וחמש' כעין שגנב טלה תיהוי תיובתא לרב דאמ' קרן כעין שגנב תשלומי ארבע' וחמש' כשעת העמדה בדין. ופריק רבה טלאים כשל מיעיקרא דמים כשל מעכשיו. פיר' אמ' רב' אפילו רב מודה בגונב טלה ונעשה איל דכי משלם כשל מעיקרא משלם, כי קאמ' רב בשור או איל ונשתנה בדמים כגון שהוסיף ופחת בדמים. ועלה אמ' רב קרן כעין שגנב דקימא לן כל הגזלנין משלמין כשעת הגזלה אבל תשלומי כפל ותשלומי ד' וה' כשעת העמדה בדין, דההיא שעתא קא מיתחייב בהו. **בתב רבנו האיי גאון זצ"ל** פריק רבה טלאים כדמעיקרא דמים כשל עכשיו כיון דבעי לשלומי קרן וכפל כד משלם קרן בדהוה שויא ד' והשתא שויא זוזא. והוה איכא ברבנן בי רב אישי דגרסי הכי אמ' רבה טלאים כשנגנבו, בדמים כשל עכשיו. **אמר רבה שינוי קונה,** כתיבה ותנינה. כתיבה, והשיב את הגזלה אשר גזל אם היא כעין שגזל חזרת בעיניה ואם לאו דמים בעי לשלומי. תנינה, הגוזל עצים ועשאן כלים, משלם כשעת הגזילה. אלמנ[א שינוי קונה. יאוש, אמרי רבנן דניקני מיהו] לא ידענא אי מדאוריתא מידי דהוה אמוצא אבידה אחר ... הנגזל אם נתיאש ממנה קנאה הגזלן, או דילמא לא דמי גזלה לאבנ[ידה דאבידה בהתירא אתאי לידיה] אבל גזילה דבאיסורא אתאי לידיה רבנן אקילו עליה משום תקנת השבים או מפני ה... ורב יוסף אמ' יאוש כדי לא קאני כגון גזילה וכיוצא בה ואפילו מדרבנן. וקימא לן בהא כרב יוסף.